

KUNTALAISALOITE

Porvoon kaupunginhallitus

YHDYSPINTATYÖN KEHITTÄMINEN JA IKÄÄNTYNEIDEN ASUMISEN STRATEGIAN VALMISTAMINEN ITÄ-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUEEN JA SEN KUNTIEN KESKEN

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa (**612/2021**) ikääntyneiden asumisesta syntyi uusi kuntien ja hyvinvointialueen välinen **yhdyspinta**. Ikääntyneiden toimintakykyä ja kotona asumista tukevien palvelujen sujuvuuden varmistamiseksi tarvitaan yhdyspinnat ylittävää yhteistyötä ja palveluprosesseja. Yhteistyö hyvinvointialueemme ja kuntien välillä edellyttää, että sovitaan yhteistyön tavoitteista, vastuutahoista ja -henkilöistä, toimivallasta, yhteistyörakenteista ja toiminnan seurannasta.

Tilastokeskuksen väestöennusteen perusteella 2019-2040 Porvoon kaupungin väestö supistuu voimakkaasti vuoteen 2040 mennessä. Työikäisten määrä supistuu merkittävästi, heikko syntyvyys heijastuu työikäiseen väestön kehitykseen, nuorten määrä vähenee. Porvoossa kuten muuallakin varsinkin yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa räjähdysmäisesti. Tiedetään myös, että 75-vuotiaiden ikäihmisten määrän kasvu on suhteellisen varmaa ja muuttoalttius on melko alhaista ja maahanmuuton vaikutus on lähes merkityksetöntä vanhemmissa ikäryhmissä. Kaikkien näiden tiedossa olevien asioiden vuoksi on erityisen tärkeitä, että varsinkin yli 75-vuotiaiden porvoolaisten ja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen jikäihmisten asumiseen liittyvät tarpeet ja toiveet vaativat tarkempaa selvittämistä, yhteistyön kehittämistä ja yhdyspintojen luomista.

Teen aloitteen, että hyvinvointialueemme ja sen kuntien kesken käynnistetään todellinen yhteistyö/yhdyspintatyöskentely ja sitä kautta **ikäntyneiden asumisen strategian** laatiminen.

Hyvinvointialueen kunnissa kehitetään ikäystävällisiä, kaikille soveltuvia asuinalueita tukemaan asukkaiden hyvinvointia. Kuntien HYTE-työtä tulee kohdistaa asumiseen ja asumisen ennakointiin ja asumisneuvontaa tulee järjestää erityisesti korjauksiin liittyen.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella linjataan sosiaalihuoltolain mukaisen yhteisöllisen asumisen ja muiden välimuotoisen asumisen ratkaisujen kehittäminen. Vanhusneuvostojen, kuntien ja hyvinvointialueen, osallisuutta vahvistetaan kokonaisvaltaisesti, myös strategiatyössä.

Kuntalain (410/2015) mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöystävällisesti kestävällä tavalla. Kuntien tehtäviin kuuluvat yhdyskuntasuunnittelu, kaavoitus, maankäyttö sekä asuinympäristöjen ja asumisen suunnittelu. Kunnilla on keskeinen rooli ikääntyneiden asumisen kehittämisessä. Kuntien maapolitiikka ja kaavoitus määrittävät asuntorakentamisen sijainnit ja

tyypit, yksityisen ja julkisen palveluverkon sijainnin sekä liikenneyhteydet. Kuntien rooli ikääntyneiden asumisessa on erittäin keskeinen asia tulevaisuudessa.

Laki ikääntyneiden väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista (980/2012) eli **Vanhuspalvelulaki** edellyttää, että kuntien on laadittava valtuustokaudeksi suunnitelmat toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi.

Terveydenhuoltolaissa 1326/2010 on laajasti määritelty kuntien tehtävistä kuntalaisten terveyden edistämiseksi. Lain mukaan kunnan pitää kerran valtuustokaudessa valmistella hyvinvointikertomus, joka sisältää suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä sekä arvioinnista hyvinvoinnin edistämistoiminnasta. Hyvinvointikertomuksen sisältöön suositellaan elinympäristö, kulttuuri, tapahtumat, ehkäisevä päihdetyö, asuinympäristö, asuminen, esteettömyys ja ravitsemus.

Hyvinvointialueemme kuntien, myös Porvoon väestön ikääntymiskehitys edellyttää kunnilta ja hyvinvointialueelta monialaisia toimenpiteitä ikääntyneiden asumisen, asuinympäristöjen ja asumispalvelujen kehittämistä.

Nyt on aika kiinnittää huomiota ikäihmisten asumiseen ja asuin- ja elinympäristöihin sekä tukea jo olemassa olevia verkostoja. Nyt on aika löytää yhteistyössä tehokkaat, taloudelliset keinot ja toimintatavat, joilla ihmiset saadaan hyvissä ajoin pohtimaan ikääntymistä ja hyvinvointia ja terveyttä edistäviä toimintoja. Nyt on aika aloittaa todellinen yhdyspintatyöskentely. **Tähän tarvitaan yhteistä ikäihmisten asumisen strategiaa.**

Porvoo 24.7.2023, ikäihminen

████████████████████

████████████████████

██████████

24.7.2023 tehty kuntalaisaloite ehdottaa yhdyspintatyön kehittämistä ja ikääntyneiden asumisen strategian valmistamista Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ja sen kuntien kesken.

Vastaus kuntalaisaloitteeseen:

Yhdyspinnat ja hyte

Keskeisiä yhdyspinnoilla tapahtuvia tehtäviä kaupungin ja hyvinvointialueen kesken on tunnistettu ainakin; hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuriosuudessa, työllisyyden hoidossa ja elinkeinopolitiikassa, opiskeluhuollossa, asumispalveluissa, kaavoituksessa, maankäytön suunnittelussa, palveluverkoissa, maahanmuuttajien kotoutumisessa, joukkoliikenteen ja kuljetusten järjestämisessä, varautumisessa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta yhdyspintatyö on paitsi tarpeellista, myös lainsäädännöllä säänneltyä, Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) 6 ja 7 §:ssä säädetään kuntien ja hyvinvointialueiden hyte-tehtävistä. Lain pohjalta kuntien ja hyvinvointialueiden tulee edistää hyvinvointia ja terveyttä omassa toiminnassaan sekä tukea toisiaan asiantuntemuksellaan. Lisäksi niiden tulee vuosittain neuvotella hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asioista keskenään. Näin ollen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on lakisääteinen velvoite molemmiin puoliseen yhteistyöhön ja tukemiseen.

Sopimus strategisesta yhteistyöstä Itä-Uudenmaan kuntien ja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa

Porvoon kaupungin kaupunginhallitus on 22.8.2023 omalta osaltaan hyväksynyt sopimuksen strategisesta yhteistyöstä. Siinä sovitaan yhteistyön tekemisen periaatteista sekä strategisen ja operatiivisen tason yhteistyön rakenteista. Sopimuksella edistetään yhteistyötä määrittelemällä yhteistyölle yhteistyön toimeenpanoon liittyvät rakenteet sekä vastuutahot. Strategisesta yhteistyöstä sopiminen luo edellytykset sujuvalle yhteistyölle sekä selkeyttää yhteistyötä koskevaa vastuunjakoa.

Hyvinvointikertomus- ja -suunnitelmakokonaisuus

Sekä kunnilla että hyvinvointialueilla on velvollisuus laatia valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma sekä raportoida vuosittain valtuustolle kuntalaisten tai alueen asukkaiden hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvointikertomuksen tai -suunnitelman muodosta tai sisällöstä ei ole erityisen tarkasti säädetty. Parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee kuitenkin vähimmäistietoasetusta, jolla säädettäisiin niistä indikaattoreista, joita hyvinvointikertomuksen tulisi vähintään sisältää, jotka siis osaltaan muovaisivat hyvinvointikertomuksen sisältöä nykyistä säädellympään muotoon. Oleellisinta on, että hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan kerätään keskeiset hyvinvoinnin tilaa kuvaavat mittarit ja tehdään analyysit niitä koskien tukemaan organisaation omaa päätöksentekoa.

Hyvinvointialueudistuksen vuoksi koko hyvinvointikertomuskokonaisuus tulee Porvoossa kokemaan ison muutoksen. Porvoon kaupungin osalta kehittämistyötä on jo valmisteltu ja käynnistetty. Kokonaisuuteen yhdistetään monia laajoja teemoja ja yksi hyvinvointisuunnitelma sisältää jatkossa myös mm. lakisääteisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä ikääntyneen väestön

hyvinvointisuunnitelman. Hyvinvointisuunnitelman sisältöluonnos esitellään päättäjille vielä 2023 aikana.

Asumiseen liittyvät ratkaisut

Kuntalaisaloitteen tekijä mainitsee aloitteessaan, että kuntien hyte-työtä tulisi kohdentaa asumiseen ja asumisen ennakointiin.

Asumiseen liittyvät ratkaisut ovat keskeinen osa ihmisten arkea ja hyvinvointia. Asuminen on kunnan näkökulmasta monitahoinen tehtävä, jossa ovat keskeisessä roolissa kaavoitus ja palvelut, mutta myös yhteistyö ja -toiminta eri toimijoiden kanssa. Asumisen näkökulmia on monenlaisia ja ihmisten omat tarpeet ja toiveet ovat keskeisesti määrittämässä asumisen ratkaisuita. Asuminen voidaan karkeasti jakaa omistus-, osaomistus- ja vuokra-asumiseen tai toisaalta kerrostalo-, rivitalo- tai pientaloasumiseen. Kuntien tulee mahdollistaa erilaisia asumisratkaisuja. Kunnilla on myös monipuoliset mahdollisuudet suunnata asuntotuotantoon paitsi kaavoituksen, myös tonttien hinnoittelun tai tontinluovutuksiin liittyvien menettelyjen keinoin. Toisaalta monin paikoin myös markkinoiden kysyntä rajaa kuntien mahdollisuuksia esimerkiksi uudistaa kunnan alueella asuntokantaa.

Oma kokonaisuutensa on erilaiseen palveluasumiseen tai tuettuun asumiseen liittyvät ratkaisut, joissa hyvinvointialueiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä on merkittävä rooli. Tuetun asumisen ratkaisut (yhteisöllinen asuminen) ja siihen liittyvä yhteistyö niin hyvinvointialueiden kuin yksityisten palveluntarjoajien kanssa on uudessakin rakenteessa kuntien kannalta merkittävää paitsi palveluiden järjestämisen myös esimerkiksi maankäytön suunnitelmallisuuden näkökulmasta. Erillisryhmien asuminen on myös vahvasti hyvinvointialueiden vastuulla, mutta kunnilla on asumisen edellytysten luonnissa merkittävä roolinsa.

Asuntojen korjausneuvonta

Kuntalaisaloitteen tekijä mainitsee, että asumisneuvontaa tulisi järjestää erityisesti korjauksiin liittyen.

Vanhustyön keskusliiton ry:n korjausneuvonta on asuntojen korjaus- ja muutostarpeiden arviointia ja korjausten edistämisen sekä avustusten hakemisessa auttamista yli 65-vuotiaille. Yleisimpiä ikääntyneiden asuntoihin tarvittavia korjauksia ovat pesutilojen muutokset sekä erilaiset esteettömyyttä parantavat muutostyöt. Rakenteiden ja järjestelmien huonokuntoisuus aiheuttaa myös yleistä peruskorjaustarvetta. Korjausneuvojan palvelut asiakkaille ovat maksuttomia yli 65-vuotiaille, mutta varsinaisten remonttien tekeminen on maksullista. Korjausneuvoja auttaa kuitenkin avustusten hakemisessa asuntojen muutostöiden toteuttamiseen.

Vanhustyön keskusliitto ry on myös koonnut asumisen aineistopankin. Siinä on koottuna asumisen ennakointiin ja varautumiseen liittyvää materiaalia ja linkkejä. Tämä löytyy ainoastaan suomeksi. (www.vanheneminen.fi). Erillistä asumisneuvontaa tai -neuvojaa ei ole Porvoon kaupungin toimesta. Porvoon kaupungin verkkosivuilla on linkit sekä korjausneuvontaan että asumisen aineistopankkiin (<https://www.porvoo.fi/hyvinvointi/senioreiden-hyvinvointi/>).

Porvoon kaupungissa ei juuri nyt katsota tarpeellisena, että tätä teema varten laaditaan erillinen strategia. Asiaa voidaan edistää ja ratkaista jo olemassa olevien sovittujen rakenteiden ja suunnitelmakokonaisuuden avulla. Jos kuitenkin Itä-Uudenmaan hyvinvointialue tällaisen dokumentin haluaa laatia, antaa Porvoon kaupunki siihen tarvittavat tiedot ja tuen sekä vastaa mahdolliseen

lausuntopyyntöön. Yhdyspintatyötä vastaavasti on kehitetty valmistelutyössä, ja siitä on sovitut rakenteet. Yhteiskehittämistä jatketaan sovittujen pelisääntöjen ja resurssien puitteissa.

Lisätietoja antavat:

Petra Bärlund-Hämäläinen, hyvinvointikoordinaattori

Dan Mollgren, kaupunkikehitysjohtaja